Quelle: http://manuscripta.at/?ID=31070
Copyright: Innsbruck, Universitäts- und Landesbibliothek Tirol (ULBT)

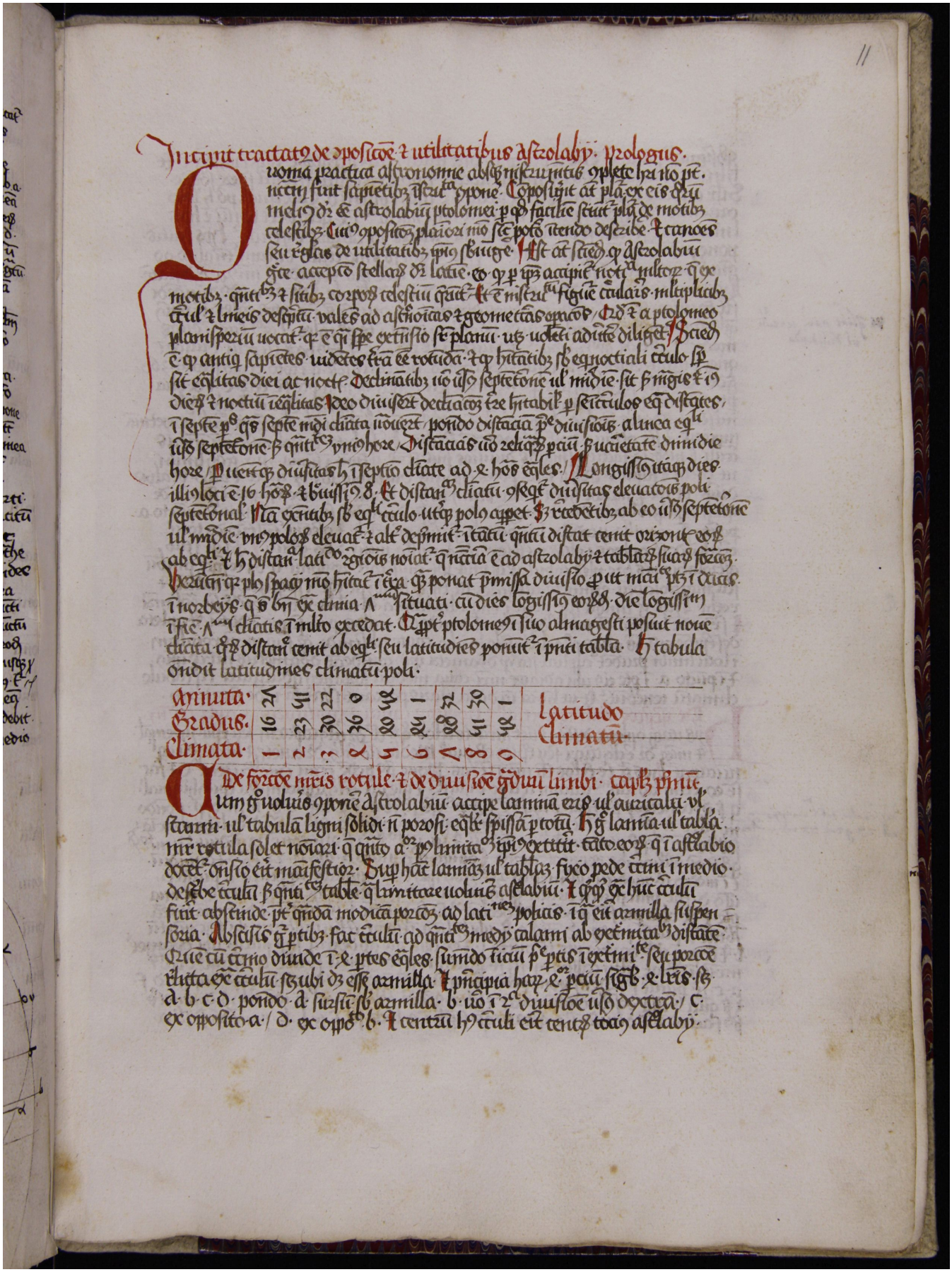

11

Incipit tractatus de oppositione et utilitatibus astrolabii. Prologus.

Quoniam practica astronomie absque instrumentis omnino perfecte haberi non potest. Nec enim sunt sapientibus astra ponere. Quoniam autem plura ex eis quae in libro dicit de astrolabio Ptolomei per quod facilius fiunt plura de motibus celestibus. Cuius oppositionis placuit mihi sic poterit intendo describere et tractatus seu regulas de utilitatibus ipsius subiungere. Est autem sciendum quod astrolabium ex accepto stellarum latitudine eo quod per ipsum accipitur noctis multorum quae ex motibus quinque stellarum et solis corporum celestium quantum et ministrat figuram circularis multiplicibus circulis et linearibus descriptis valet ad astronomicas et geometricas operationes. Ad et a Ptolomeo planisperium vocatur. Et quia sepe certitudo sit planum utrum uideretur adire diligenter. Sciendum quod antiquis sapientes uidebatur terra esse rotunda et quod habitantibus sub equinoctiali circulo semper sit equalitas diei ac noctis. Declinantibus uero usque septentrione ut in medio sit per magis et in diebus et noctium inequalitas. Ideo diuisit declinationes esse habitabilem per septem circulos equidistantes. Et septem per quos septem mundi climata uocauit. Ponendo distantiam per diuisionis a linea equinoctiali usque septentrionem per quinquaginta horae. Distantias uero inter quinquaginta per unam horam. Diuisit quinquaginta diuisionis in septem climate ad duas horas equales. Longissimus itaque dies illius loci est 16 horae et breuissimus 8. Et distantia climatum secundum diuisionem elevationis poli septentrionalis. Nam oriuntur sub equinoctiali circulo utique polo apparet. Et recedentibus ab eo usque septentrione ut in medio uno polos elevatur et alter deprimitur. Et tanto quantum distat tenet orizonte eorum ab equinoctiali et hi distantia latitudo zodiaci notatur quantum est ad astrolabii et tabulas stellarum fixarum. Nequeunt quae plus spacio mundi habitat terra quae ponatur prima diuisio quae ut media pars in climate. In noribus quae sunt ex climata. Situati cui dies longissimus eorum dies longissimus in fine climatis in multo excedat. Quapropter Ptolomeus in suo almagesti posuit nouem climata quae distantiam tenet ab equinoctiali seu latitudines posuit in prima tabula. Hi tabula ondit latitudines climatum poli.

Minuta.	24	41	22	0	48	1	52	30	1	Latitudo
Gradus.	16	23	30	36	40	44	48	41	48	Climatum.
Climata.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	

De forma mensis rotulae et de diuisione eorum limbi. Capitulum primum.

Cum igitur volumus ponere astrolabium accipe laminam eius ut auricalci ut stanni ut tabulam ligni solidi in porosi equalem spissam per totum. Hanc lamina ut tabula mensae rotula solet nominari quinto a polo limitatur ipsum detritum tanto eorum quae astrolabio docet diuisio eius manifestior. Deinde hanc laminam ut tabulam fixo pede centrum in medio describe circulum per quinque tabulae quae limitare uolumus astrolabium. Et quia ex hac circuli fiunt abscindere per quinque modicum porcos ad latitudines polorum in quibus eius armilla suspensoria. Abscissis quinque partibus fac circulum ad quinque medii calami ab extremitate distante. Quae cum centro diuide in duas partes equales sumendo ficum per partis in extremitate seu porcae circulum ex circulum sit ubi debet esse armilla. Et principia hanc duas partes signabis duas a. b. c. d. pondo a. sursum sit armilla. b. uno in 2a diuisione usque dextera. c. ex opposito a. d. ex opposito b. Et centrum hi circuli erit centrum totius astrolabii.